

Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí

(oznámenie č. 119/2001 Z.z.), prijatý v Haagu 25. októbra 1980, platný pre SR od 1. februára 2001

Výhrada SR:

„Slovenská republika využíva možnosť výhrady podľa článku 42 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 a k tretiemu odseku článku 26 dohovoru vyhlasuje, že nebude znášať náklady uvedené v druhom odseku článku 26 spojené s účasťou právneho zástupcu alebo poradcov alebo so súdnym konaním okrem tých, ktoré možno uhradiť z jej systému procesnej pomoci a právneho poradenstva.“

Za ústredný orgán podľa článku 6 dohovoru bolo v Slovenskej republike určené Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže v Bratislave.

KAPITOLA I ROZSAH DOHOVORU

Článok 1

Cieľom tohto dohovoru je

- a) zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované, a
- b) zabezpečiť, aby opatrovnícke práva a práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch.

Článok 2

Zmluvné štáty prijímú všetky primerané opatrenia na zabezpečenie cieľov dohovoru na svojom území. Na tento účel použijú konania, ktoré zabezpečia čo najrýchlejšie skončenie veci.

Článok 3

Premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, ak

- a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne, alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, na ktorého území malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a
- b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne, alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu či zadržaniu.

Opatrovnícke právo uvedené v písmene a) možno nadobudnúť najmä priamo zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu, alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.

Článok 4

Dohovor sa použije na dieťa, ktoré malo obvyklý pobyt na území zmluvného štátu bezprostredne pred porušením opatrovníckeho práva alebo práva styku. Použitie dohovoru sa skončí, keď dieťa dosiahne vek 16 rokov.

Článok 5

Na účely tohto dohovoru

- a) „opatrovnícke právo“ zahŕňa práva týkajúce sa starostlivosti o osobu dieťaťa a najmä právo určiť miesto jeho pobytu,
- b) „právo styku“ zahŕňa právo odvieť dieťa na obmedzený čas na iné miesto, ako je miesto jeho obvyklého pobytu.

KAPITOLA II ÚSTREDNÉ ORGÁNY

Článok 6

Zmluvný štát určí ústredný orgán na vykonávanie povinností, ktoré dohovor ukladá takýmto orgánom.

Federálne štáty, štáty s viac než jedným právnym systémom alebo štáty, ktoré majú autonómne územné celky, môžu určiť viac než jeden ústredný orgán a určiť územný rozsah ich pôsobnosti. Štát, ktorý určil viac než jeden ústredný orgán, určí súčasne ústredný orgán, ktorému sa môžu zasielať žiadosti, aby ich postúpil príslušnému ústrednému orgánu v tomto štáte.

Článok 7

Ústredné orgány navzájom spolupracujú a podporujú spoluprácu medzi príslušnými orgánmi svojich štátov na zabezpečenie urýchleného návratu detí a dosiahnutie ďalších cieľov tohto dohovoru.

Predovšetkým prijímajú samy alebo prostredníctvom iných orgánov alebo osôb všetky vhodné opatrenia, aby

- a) zistili, kde sa nachádza dieťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané,
- b) zabránili ďalšej ujme dieťaťa alebo poškodeniu záujmov zainteresovaných osôb prijatím predbežných opatrení alebo zabezpečením prijatia takýchto opatrení,

- c) zabezpečili dobrovoľné vrátenie dieťaťa alebo prispeli k zmiernemu riešeniu situácie,
- d) si vo vhodných prípadoch navzájom vymieňali informácie o sociálnom prostredí dieťaťa,
- e) poskytovali informácie všeobecnej povahy o právnom poriadku svojho štátu v rozsahu týkajúcom sa vykonávania dohovoru,
- f) podali návrh na začatie súdneho alebo správneho konania s cieľom nariadiť návrat dieťaťa alebo napomáhať jeho začatie a vo vhodných prípadoch prijímali opatrenia na zabezpečenie práva styku alebo jeho účinného výkonu,
- g) poskytli alebo uľahčili poskytnutie procesnej pomoci a právneho poradenstva vrátane zastúpenia právnym zástupcom alebo poradcom, ak si to vyžadujú okolnosti,
- h) prijali administratívne opatrenia, ktoré sú potrebné a primerané na zabezpečenie bezpečného návratu dieťaťa,
- i) sa vzájomne informovali o vykonávaní tohto dohovoru, a ak je to možné, odstraňovali prekážky jeho vykonávania.

KAPITOLA III NÁVRAT DETÍ

Článok 8

Osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá tvrdí, že dieťa bolo premiestnené alebo zadržané v rozpore s opatrovníckym právom, sa môže obrátiť so žiadosťou na ústredný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa alebo na ústredný orgán iného zmluvného štátu o pomoc pri zabezpečení návratu dieťaťa.

Žiadosť musí obsahovať

- a) údaje o totožnosti žiadateľa, dieťaťa, ako aj osoby, ktorá údajne dieťa premiestnila alebo zadržala,
- b) dátum narodenia dieťaťa, ak je známy,
- c) dôvody, o ktoré opiera žiadateľ svoju žiadosť o návrat dieťaťa,
- d) všetky dostupné údaje o tom, kde sa dieťa nachádza, a o totožnosti osoby, u ktorej sa má dieťa nachádzať. K žiadosti možno pripojiť alebo ju možno doplniť o
- e) overený odpis relevantného rozhodnutia alebo dohody,
- f) osvedčenie alebo prísažné vyhlásenie vydané ústredným orgánom alebo iným príslušným orgánom štátu obvyklého pobytu dieťaťa alebo inou zodpovednou osobou, týkajúce sa relevantných právnych noriem tohto štátu,
- g) akúkoľvek inú relevantnú listinu.

Článok 9

Ak ústredný orgán, ktorému bola doručená žiadosť podľa článku 8, má dôvod domnievať sa, že dieťa sa nachádza na území iného zmluvného štátu, postúpi žiadosť v priamom styku a urýchlene ústrednému orgánu tohto zmluvného štátu a informuje o tom podľa okolností dožadujúci ústredný orgán alebo žiadateľ.

Článok 10

Ústredný orgán štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza, prijme všetky primerané opatrenia na dosiahnutie dobrovoľného vrátenia dieťaťa alebo zabezpečí prijatie takýchto opatrení.

Článok 11

Justičné alebo správne orgány zmluvných štátov budú v konaní o návrat dieťaťa konať bez odkladu. Ak príslušný justičný alebo správny orgán nevydá rozhodnutie do šiestich týždňov odo dňa začatia konania, žiadateľ alebo ústredný orgán dožiadaného štátu má právo na vlastný podnet alebo na požiadanie ústredného orgánu dožadujúceho štátu dostať vyjadrenie o dôvodoch omeškania. Ak bola ústrednému orgánu dožiadaného štátu doručená odpoveď, zašle ju podľa okolností dožadujúcemu ústrednému orgánu alebo žiadateľovi.

Článok 12

Ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneneho premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím. Ak justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu má dôvod domnievať sa, že dieťa bolo premiestnené na územie iného štátu, môže zastaviť konanie alebo zamietnuť žiadosť o návrat dieťaťa.

Článok 13

Bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že

- a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti, v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonávala alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

Článok 14

Pri hodnotení, či došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu podľa článku 3, môžu justičné alebo správne orgány dožiadaného štátu bezprostredne prihladiť na právny poriadok štátu obvyklého pobytu dieťaťa, ako aj na súdne alebo správne rozhodnutia bez ohľadu na to, či boli v štáte obvyklého pobytu formálne uznané alebo nie, aj bez osobitného konania, ktorého účelom je dôkaz cudzieho práva alebo uznanie cudzieho rozhodnutia, ktoré by sa inak muselo uplatniť.

Článok 15

Súdne alebo správne orgány zmluvného štátu môžu pred vydaním rozhodnutia vo veci návratu dieťaťa požiadať, aby žiadateľ zabezpečil od orgánu štátu obvyklého pobytu dieťaťa rozhodnutie alebo iný doklad o tom, že premiestnenie alebo zadržanie bolo neoprávnené podľa článku 3 dohovoru, ak takéto rozhodnutie či doklad možno v tomto štáte získať. Ústredné orgány zmluvných štátov poskytnú žiadateľovi pomoc v potrebnom rozsahu na zabezpečenie takého rozhodnutia alebo dokladu.

Článok 16

Po doručení oznámenia o neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní dieťaťa podľa článku 3 sa justičné alebo správne orgány zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa premiestnené alebo na ktorého území je zadržované, zdržia rozhodovania vo veci opatrovníckeho práva, až kým sa nerozhodne, že návrat dieťaťa sa podľa tohto dohovoru neuskutoční, okrem prípadu, keď v primeranej lehote po doručení oznámenia nebola podaná žiadosť podľa tohto dohovoru.

Článok 17

Skutočnosť, že v dožiadanom štáte bolo vydané alebo je uznané rozhodnutie o opatrovníckom práve, nie je dôvodom na odmietnutie návratu dieťaťa podľa tohto dohovoru, ale justičné alebo správne orgány dožiadaného štátu môžu dôvody, ktoré viedli k vydaniu takéhoto rozhodnutia, vziať do úvahy pri postupe podľa dohovoru.

Článok 18

Ustanovenia tejto kapitoly neobmedzujú právomoc justičného alebo správneho orgánu nariadiť návrat dieťaťa kedykoľvek.

Článok 19

Rozhodnutie podľa tohto dohovoru o návrate dieťaťa nemožno považovať za rozhodnutie o určení opatrovníckeho práva.

Článok 20

Návrat dieťaťa podľa článku 12 možno odmietnuť, ak by to nepripúšťali základné princípy ochrany ľudských práv a základných slobôd dožiadaného štátu.

KAPITOLA IV PRÁVO STYKU

Článok 21

Žiadosť na prijatie opatrení na zabezpečenie práva styku alebo jeho účinného výkonu sa môže zaslať ústredným orgánom zmluvných štátov rovnakým spôsobom ako žiadosť o návrat dieťaťa.

Ústredné orgány sú podľa článku 7 povinné spolupracovať, aby podporili nerušený výkon práva styku a dodržiavanie podmienok, ktorými môže byť výkon tohto práva podmienený. Ústredné orgány prijímajú opatrenia, aby podľa možnosti odstránili všetky prekážky výkonu tohto práva.

Ústredné orgány môžu samy alebo prostredníctvom iných orgánov alebo osôb podať návrh na začatie konania na úpravu práva styku alebo na ochranu tohto práva a na zabezpečenie plnenia podmienok, ktorými môže byť výkon tohto práva podmienený, alebo napomáhať začatie takého konania.

KAPITOLA V VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 22

V súdnom alebo v správnom konaní podľa tohto dohovoru sa nesmie požadovať zloženie žiadnej záruky alebo zálohy bez ohľadu na jej označenie na zabezpečenie úhrady trov a nákladov.

Článok 23

Pri vykonávaní tohto dohovoru sa nesmie požadovať vyššie overenie alebo podobná formálna náležitosť.

Článok 24

Každá žiadosť, písomnosť alebo iná listina zasielaná ústrednému orgánu dožiadaného štátu sa vyhotoví v pôvodnom jazyku a pripojí sa k nej preklad do úradného jazyka alebo do jedného z úradných jazykov dožiadaného štátu, alebo ak takýto preklad nemožno zabezpečiť, preklad do francúzštiny alebo angličtiny. Zmluvný štát môže výhradou podľa článku 42 vylúčiť použitie francúzskeho alebo anglického jazyka, nie však oboch, pri akejkoľvek žiadosti, písomnosti a listine zasielanej jeho ústrednému orgánu.

Článok 25

Štátni občania zmluvných štátov a osoby, ktoré majú obvyklý pobyt na území týchto štátov, majú vo veciach súvisiacich s vykonávaním tohto dohovoru nárok na procesnú pomoc a právne poradenstvo v každom inom zmluvnom štáte za rovnakých podmienok ako štátni občania tohto štátu, ktorí majú na jeho území obvyklý pobyt.

Článok 26

Každý ústredný orgán znáša vlastné náklady pri vykonávaní tohto dohovoru.

Ústredné orgány a iné verejné služby zmluvných štátov nesmú vyberať žiadne poplatky v súvislosti so žiadosťami podanými podľa tohto dohovoru. Najmä nesmú požadovať žiadne platby od žiadateľa na úhradu nákladov a trov konania alebo prípadné výdavky spojené s účasťou právneho zástupcu alebo poradcu. Môžu však požadovať úhradu nákladov, ktoré vznikli alebo vzniknú v súvislosti so zabezpečením návratu dieťaťa. Zmluvný štát však môže výhradou podľa článku 42 vyhlásiť, že nebude znášať náklady uvedené v predchádzajúcom odseku, spojené s účasťou právneho zástupcu alebo poradcov alebo so súdnym konaním okrem tých, ktoré možno uhradiť z jeho systému procesnej pomoci a právneho poradenstva.

Po nariadení návratu dieťaťa alebo vydaní rozhodnutia týkajúceho sa práva styku podľa tohto dohovoru môžu justičné alebo správne orgány uložiť osobe, ktorá premiestnila alebo zadržala dieťa, alebo zabránila výkonu práva styku, aby uhradila nevyhnutné náklady, ktoré vynaložil žiadateľ alebo ktoré boli vynaložené v jeho prospech, vrátane cestovných nákladov, nákladov alebo platieb vynaložených na lokalizáciu dieťaťa, nákladov právneho zastúpenia žiadateľa a nákladov návratu dieťaťa.

Článok 27

Ak je zrejmé, že podmienky predpísané týmto dohovorom nie sú splnené alebo že žiadosť je inak neodôvodnená, ústredný orgán nie je povinný žiadosť prijať. V takom prípade ústredný orgán obratom informuje žiadateľa alebo v závislosti od okolností prípadu ústredný orgán, ktorého prostredníctvom bola žiadosť podaná, o dôvodoch jej neprijatia.

Článok 28

Ústredný orgán môže žiadať, aby sa k žiadosti pripojilo písomné plnomocenstvo, ktoré ho oprávňuje konať v mene žiadateľa, alebo na také účely určiť svojho zástupcu.

Článok 29

Dohovor nebráni žiadnej osobe, inštitúcii ani inej právnickej osobe, ktorá tvrdí, že došlo k porušeniu opatrovníckeho práva alebo práva styku podľa článku 3 alebo článku 32, aby sa obrátila na justičné alebo správne orgány zmluvného štátu priamo, či na základe ustanovení tohto dohovoru, alebo nie.

Článok 30

Žiadosť doručená ústrednému orgánu alebo priamo justičným či správnym orgánom zmluvného štátu v súlade s podmienkami určenými týmto dohovorom, ako aj všetky listiny a informácie k nej pripojené alebo poskytnuté ústredným orgánom majú dôkaznú moc v konaní na súdoch alebo v správnych orgánoch zmluvných štátov.

Článok 34

Tento dohovor sa vo veciach, ktoré sú predmetom jeho úpravy, uplatňuje prednostne pred Dohovorom o právomoci orgánov a rozhodnom práve v oblasti ochrany maloletých z 5. októbra 1961 medzi zmluvnými stranami oboch dohovorov. Inak tento dohovor nebráni použitiu iného medzinárodného zmluvného nástroja platného medzi štátom pôvodu a dožiadaným štátom alebo inej právnej normy dožiadaného štátu na účely dosiahnutia návratu dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané, alebo na zabezpečenie práva styku.

Článok 35

Dohovor sa uplatní medzi zmluvnými štátmi iba v tých prípadoch neoprávneneho premiestnenia alebo zadržania, ku ktorým došlo po nadobudnutí platnosti dohovoru pre tieto štáty.

Ak bolo urobené vyhlásenie podľa článku 39 alebo 40, odkaz na zmluvný štát v predchádzajúcom odseku sa považuje za odkaz na územný celok alebo celky, na ktoré sa dohovor bude uplatňovať.

Článok 36

Žiadne ustanovenie tohto dohovoru nebráni dvom alebo viacerým zmluvným štátom, aby sa na účel zníženia prekážok návratu dieťaťa dohodli, že vo vzájomnom vzťahu nepoužijú niektoré ustanovenia dohovoru, ktoré takéto prekážky spôsobujú.